

Het weer voor in bed, op het toilet of in bad

Met een voorwoord van Peter Timofeeff

Paul Yeager

BBNC uitgevers
Amersfoort, 2013

Inhoud

Voorwoord van Peter Timofeeff	11
--------------------------------------	----

Inleiding	15
------------------	----

1. De basis van het weer in hapklare brokjes	21
---	----

Een luchtig verhaal	21
----------------------------	----

<i>Warme lucht stijgt</i>	22
---------------------------	----

<i>Koude lucht daalt</i>	22
--------------------------	----

<i>Stijgende lucht koelt af en wordt vochtiger</i>	23
--	----

<i>Dalende lucht warmt op en wordt droger</i>	23
---	----

Luchtmassa en brongebied	24
---------------------------------	----

In de frontlinies	25
--------------------------	----

<i>Koufront</i>	25
-----------------	----

<i>Warmtefront</i>	26
--------------------	----

<i>Oclusiefront</i>	26
---------------------	----

Convectie	27
------------------	----

Convergentie en divergentie	28
------------------------------------	----

Hagelstorm	29
-------------------	----

Hogedruksysteem	30
------------------------	----

Orkaan: een monster rijst op uit het niets	30
---	----

In de mist	31
-------------------	----

Jargon-itis	32
--------------------	----

Straalstroom	35
---------------------	----

Bliksem	35
----------------	----

Lagedrukgebied	37
-----------------------	----

Oceanen warmen langzaam op en koelen langzaam af	37
---	----

Ometer-itis: barometers, hygrometers en anemometers	38
--	----

<i>Neerslagvorming</i>	38
------------------------	----

Neerslagtypen	39
----------------------	----

<i>Regen</i>	40
--------------	----

<i>Motregen</i>	40
-----------------	----

<i>Sneeuw</i>	40
<i>Natte sneeuw</i>	41
<i>IJzel</i>	41
<i>Hagel</i>	42
<i>Sneeuw hagel</i>	42
Relatieve vochtigheid/dauw	43
Hellend en aflopend	45
Windrichting	46
 2. Mythen en misvattingen	 47
De lucht is zo zwaar (als hij vochtig is)	48
Chicago is de 'Windy City'	49
Elke zware sneeuwstorm is een blizzard	50
Dalende druk betekent altijd dat er regen onderweg is	51
Er zijn nooit orkanen op Hawaï	52
Weerlicht	53
Een hogedruksysteem betekent altijd mooi weer	54
Zo heet dat je een ei op de stoep zou kunnen bakken	54
Oudewijvenzomer	55
Nederland heeft een zeer nat klimaat	56
Het kan niet vochtig zijn als het koud is	57
Het kan niet sneeuwen bij temperaturen boven het vriespunt	58
Het is altijd minder vochtig na een onweersbui	59
Het is niet de warmte, maar de luchtvochtigheid	60
Het is te koud om te sneeuwen	61
Het is warmer (of koeler) dan normaal	62
Zet tijdens een tornado de ramen open	63
Het tweede deel van een orkaan is altijd erger dan het eerste deel	64
Zoek bij een tornado een schuilplaats onder een viaduct	66
Na bliksem komt donder	67

Tornado's zijn onvoorspelbaar 69
Tornado's komen niet voor in de buurt van
meren en bergen 70
Het moet nu echt gaan regenen,
want ons gazonnetje verdort 72

3. Ongebruikelijke en verrassende weerfenomenen 73

Aloha, skiërs 73
Achterwaarts bewegend koufront 74
Een koufront brengt warmer weer 76
Gesloten lagedrukgebieden 78
Branden die onweersbuien veroorzaken 79
Warm vochtig weer dat branden veroorzaakt 80
Hybride storm 81
Een blikseminslag uit de heldere hemel 83
Sneeuwvretende wind 84
Santa Ana-wind 85
Dat zijn nog eens grote golven, man! 87
Contradictie-weer: overstroming in de woestijn 89
Hittegolven in de winter 90
'Orkanen' in de winter in de noordwestelijke
Grote Oceaan 90
Tornado's in de winter 91

4. De waarheid van weerspreuken 93

Schitteren de sterren en zijn ze opvallend helder,
vorst dringt straks door in menig kelder 93
Koeien gaan liggen als er regen komt 94
Als je de achterkant van de bladeren ziet,
is er regen op komst 96
Maart roert zijn staart 97
De stilte voor de storm 98

Langetermijnvoorspellingen 100
 Wees voor een weersomslag niet beducht,
 als er geen wind is in de lucht 100
 Regen voor acht uur is niet van lange duur 102
 Regenboog in de vroege morgen,
 baart de wakkere boer zorgen;
 regenboog 's namiddags laat,
 blijde hij te ruste gaat 103
 Des avonds rood en des morgens grijs,
 men gaat dan steeds gerust op reis;
 Doch des avonds grijs en de morgens rood,
 men stelt zich dan aan regen bloot 105
 Hoe verder het zicht, hoe dichterbij de regen 106
 Kring om de maan, regen komt eraan 107
 Mistige morgen, schone dag (zomer);
 mist, vorst in de kist (winter) 108
 Valt het roet en wordt het zout nat, regen in 't vat 110
 's Morgens dauwdruppels op 't gras,
 op bloemen en in webben,
 dan zullen we zeker mooi weer hebben 111
 Krimpande wind is stinkende wind 112
 Draagt januari een sneeuw wit kleed,
 wordt de zomer zeer heet 114

5. De invloed van het weer op transport en gewassen 119

Luchttemperatuur en bandendruk 120
 De aanslag op accu's 121
 Boontje komt om zijn loontje 122
 Zwart ijs 125
 Verblindende sneeuw 126
 Bruggen bevroren eerder dan het wegdek 128

De hele dag dichte mist	128
Geen rozijnen in mijn pap	130
Gratis monster: drie dollar	132
Goed weer voor het brouwen van bier	133
Hoe heet was het wel niet?	133
Geen zure druiven in Californië	135
Geen gejammer over droogte in het oosten	136
Kun je het zout doorgeven – of het zand, het grind of de as?	136
Sneltrain naar de sneeuw	137
Zoete vorst	138

6. Huis en gezondheid 141

Mag de thermostaat wat lager, oma?	141
Dehydratie	142
Bevroren leidingen	143
Hypothermie	144
Ijs bij een graad boven nul	145
Het ligt niet aan je haar – het is de luchtvochtigheid	145
Thuis-igheid – relatieve luchtvochtigheid in huis	146
Mijn knie zegt dat het gaat regenen	148
Nieuwsbericht: koude lucht maakt je niet ziek	149
Een schokkende ontwikkeling	150
Zo koud dat je huid bevriest	151
De zon van alle kanten	152
Bewater de tuin <i>nadat</i> het heeft geregend	154
Geef planten 's ochtends of 's nachts water	155

Bibliografie 156

Voorwoord van Peter Timofeeff

Het weer is van alle tijden. Zolang de mens op deze aarde rondloopt, is er de fascinatie voor het weer en is er de wens om iets van het weer te begrijpen. En het is net of we, naarmate we meer weten, alleen maar meer beseffen hoe weinig we eigenlijk weten. In de prehistorie was men bang voor ongeveer alles. Onweer was een teken van de boze goden, droge en natte perioden een straf van diezelfde goden, enzovoorts, enzovoorts. Maar er waren natuurlijk ook praktische overwegingen. De jager wilde graag weten of het weer hem gunstig gezind zou zijn. Hij leerde waar hij bij bepaalde weersomstandigheden zijn prooi kon vinden. De visser kon, bij al te slecht weer, niet het water op. Meer agrarisch ingestelde volkeren leerden welke gewassen er op hun land verbouwd konden worden.

Vanuit militair oogpunt was het van groot belang enige kennis van het weer te hebben. Door de hele geschiedenis heen heeft het weer vaak een beslissende rol gespeeld. Het leger dat zich het beste weet te wapenen tegen de warmte, de regen, de storm, de kou, de hagel, het ijs of de sneeuw, zal in de strijd een belangrijk overwicht kunnen krijgen. Soms heeft het voordelen om juist tijdens slecht weer een aanval te doen, omdat de vijand daar niet op bedacht is. Aan de andere kant zijn er ook beperkingen. Het is het uitermate moeilijk een compleet leger te verplaatsen tijdens slecht weer. Bedenk wat zich moet hebben afgespeeld, toen de Romeinse legioenen, met al die manschappen, materieel en voedsel zich door de Alpen moesten verplaatsen voor wederom een of andere veroveringscampagne.

En zo zijn er vanzelfsprekend ontzettend veel voorbeelden te noemen. Veldtochten mislukten soms en moesten zelfs worden afgeblazen, omdat men in onverwachte of onvermoede

weersomstandigheden terechtkwam. Denk hierbij aan – niet zo vreselijk lang geleden – de Russische veldtocht van Napoleon. Schilderijen getuigen van het drama van de overtocht over de rivier de Berezina. Ook de Duitsers beten zich tijdens de Tweede Wereldoorlog de tanden stuk op het barre Russische winterklimaat.

Tijdens de invasie in Normandië in 1944 wisten de geallieerden een verrassingselement te creëren, doordat hun meteorologische dienst een periode van wat rustiger weer voorzag, die door de Duitse tegenhangers over het hoofd was gezien. Het is maar de vraag hoe de landingen zouden zijn verlopen als de Duisters volledig voorbereid waren geweest. Het verloop van de geschiedenis wordt gewoon voor een deel bepaald door het weer en de klimaten. Het is heerlijk om op een rustig en ontspannen moment daarover je fantasie eens de vrije loop te laten. Hoe zou de wereld er nu hebben uitgezien als?

Tegenwoordig hebben we veel kennis over het weer en de klimaten over de hele wereld.

En er zijn ook weinig onderwerpen, behalve misschien sport, waar zo veel over wordt gesproken. Bijna alle conversaties op straat, bij de bushalte, in de trein of in de wachtkamer bij de tandarts beginnen met een opmerking over het weer.

‘Tjonge, wat is het warm, hè?’

‘Wat een rot zomer, met al die regen.’

‘Hé, Peter, kan ik morgen barbecueën?’

Er zijn, niet alleen in Nederland, vele weerinstituten en weerbureaus, die 24 uur per dag de mensen van weersverwachtingen voorzien. De vraag naar weersverwachtingen, voor de korte termijn, wat langere termijn en de lange termijn, neemt alleen maar toe. Daar worden allerlei mogelijke kanalen voor gebruikt. Radio, televisie, de krant en uiteraard ook via internet.

Er komen steeds meer onlineproducten. De Buienradar is inmiddels helemaal ingeburgerd en mateloos populair. Voordat mensen iets gaan ondernemen: 'Eerst even op Buienradar kijken.'

Uiteraard zijn weersverwachtingen ook voor het bedrijfsleven van groot belang. Als er een periode met warm weer aankomt, kan een ijsfabrikant daarop inspelen en alvast wat meer voorraad maken. Bij een aanstaande koude periode kan de schaatsenfabriek een grotere voorraad aanleggen. Zoals eerder gezegd, heeft men altijd wel de behoefte gehad iets van het weer te begrijpen. En die wens is tegenwoordig alleen maar veel groter geworden.

Ook het klimaat wereldwijd, in onze directie omgeving en de (verwachte) veranderingen daarin behoren tot de meest besproken onderwerpen van deze tijd. De bestrijding van klimaatveranderingen maakt tegenwoordig een wezenlijk deel uit van de politiek. Bedrijven die niet duurzaam produceren, of samenwerken met niet-duurzame bedrijven, komen steeds moeilijker aan de bak. Het terugdringen van het (versterkte) broeikaseffect staat overal hoog op de agenda.

Maar wat is dat broeikaseffect eigenlijk? Is het eigenlijk erg, dat er een broeikaseffect op aarde is? Wat zijn de gevolgen van het broeikaseffect op mens, dier, aarde en milieu? Hoe zit het met de stijging van de zeespiegel en hoe zit het met het gat in de ozonlaag? Maar ook: wat is onweer, wat is wind, hoe ontstaan wolken? Wanneer sneeuwt of hagelt het? Al dit soort vragen komen in dit boekje aan de orde. Op een vlotte, inzichtelijke en overzichtelijke manier wordt een groot aantal onderwerpen van weer, klimaat en milieu besproken.

Ik wens u allemaal veel leesplezier.
Peter Timofeeff